

– טראַח!!! –

השימשה הקידמית רוסקה לרסיסים. יריב עוד הספיק לראות בחשיכה את סוף מהלכה של האבן שנזרקה לעבר שימשת מכוניתו. הוא אחז בהגה בביטחה, ומבלי לאבד את עשתונותיו, לחץ על דוושת הבלם. המכונית עצרה – במזל – בשולי הכביש. מאזדה חדשה. שילם עליה במיטב כספו. הוא גם שמע את הצעקה הפיראית "שָׁבֵט!!!!" גועל נפש! איזו חוצפה.

הכל התרחש עכשיו במהירות. הוא מצא את עצמו יוצא מן המכונית אל תוך קרירות הלילה הירושלמי, וקולט את דמותו של הבורח במעיל השחור הארוך. לצד הכביש היו דמויות נוספות מן הסוג הזה, במעילים וכובעים שחורים.

בזריזות חש יריב בעיקבות הנמלט עד שהשיגו בתוך הסימטה אליה ניסה לחמוק. יריב אחז בידו, כופף אותה לאחור, וסינן, תוך שמירה על שליטה עצמית: "קח אותי מיד לאדמו"ר שלך!"

הבחור השמיע גניחת כאב קצרה. כובעו נשמט מראשו ונפל על הריצפה. יריב הניח לו להרים את הכובע ולחובשו שוב על ראשו. עיניהם נפגשו עכשיו לראשונה. מבטו של הבחור היה נפחד. פאותיו המסולסלות התבדרו אנה ואנה. "זה לא אני זרקתי." מילמל בקול מתחנן.

"אם לא זרקת, מדוע היית היחידי שברח?!... היו שם עוד אנשים. למה הם לא ברחו?!"

יריב הידק את אחיזתו. "קח אותי מיד לאדמו"ר שלך!"

הם עברו דרך סימטאות מפותלות וחשוכות בשכונה הירושלמית הישנה. תאורת הרחוב הספיקה בקושי למנוע היכשלות באבני הריצוף הבלתי אחידות. ילדים אחדים נגררו אחריהם, לראות מה יקרה.

הבחור עצר לבסוף ליד דלת ישנה שפנתה אל הרחוב, ומילמל: "זה כאן..." יריב פתח את הדלת ודחף את הבחור פנימה. הם עמדו עכשיו בחדר מואר באור לא חזק. למולם ישב איש זקן, רכון על ספר גדול שהיה מונח לפניו על השולחן, ושקוע בעיון. האיש הזקן לא הרים את עיניו מן הספר כשהשניים נכנסו.

"אתה מכיר אותו?!" קרא יריב בהתרסה, כשהוא דוחף קדימה את הבחור.

"... כן." ענה האיש בְּרִפּוֹת במבט שואל. "אני מכיר אותו."

"אתה האדמו"ר שלו?!"

האיש הזקן הינהן קלות בראשו. "אני מבין שקרה כאן משהו..." התעניין. צליל של כנות נשמע בקולו.

"זה מה שאתם מלמדים את הילדים שלכם?!" שפך יריב, "לזרוק אבנים על מכוניות נוסעות?! אתם לא מתביישים?!" האדמו"ר שהיה רכון עד עכשיו, הזדקף מעט בכיסאו. פליאה ניכרה על פניו.

"לפני חמש דקות הוא ריסק לי את השימשה הקידמית של האוטו! – – – – – תיכף תגיד לי שאסור לנסוע בשבת – – – – – ולהרוג מותר בשבת?! – – – זאת התורה שלכם?! – מה, אתה תגיד לי מה לעשות בשבת?! – – –"

היתה שתיקה ארוכה.

מבחוזן – מרחוק – נשמע בלילה הירושלמי קול שירה חרישי של חסידים.

יריב האוזן לשירה והביט סביבו על פני החדר בפליאה. "מה, אתם לא עושים תמיד "טיש" בשעות כאלה?" הוא שבר את השתיקה.

האדמו"ר העלה שמץ חיוך על פניו: "אני רואה שאתה מתמצא. יש כל מיני מנהגים. אני נוהג ללמוד עכשיו גמרא. מותר להציע לכם לשבת? אני מעוניין לשמוע את כל מה שיש לכם לומר." האדמו"ר הציע לו בידו כיסא פנוי.

יריב הופתע מן האיכפתיות. הוא ציפה לתגובה עויינת – – – וקיבל התעניינות כנה.

לאחר היסוס ממושך התרכך מעט, הירפה מאחיזתו בבחור, והתיישב לאיטו. הבחור נשאר לעמוד.

יריב תיאר בפני האדמו"ר את שאירע בכביש דקות ספורות קודם לכן, וסיים את דבריו באותה שאלה: "... ולהרוג – מותר בשבת?!"

"קודם כל אנחנו נשלם לך עבור כל הנזק ועוגמת־הנפש שנגרמו לך." אמר האדמו"ר בלשון מרגיעה, "אבל אני תמה, איך יתכן בכלל

שהבחור עשה מעשה כזה? הוא הרי יודע שעצם המעשה של זריקת אבן הוא חילול שבת מובהק! ואנחנו מלמדים את הצעירים שלנו שלא לנהוג כך בשום אופן."

"אני לא זרקתי את האבן... " התנצל הבחור בקול נמוך. "רק כשראיתי מה שקרה – ברחתי."

האדמו"ר רמז לאחד האנשים שהיו בחדר להביא לאורח מנת טשולנט מהבילה מהסיר שבמטבח.

"אתה מוזמן לטעום מעט 'טעם של שבת'... " חיך בִּרְכוּת.

הדלת נפתחה כדי חריץ ונשמע מבחוץ קול של ילד בוכה. האדמו"ר הוקן התרומם ממקומו, התאמץ להגיע עד הדלת, והזמין את הילד הבוכה להיכנס פנימה, לחדר. בחוץ עמדו ילדים נוספים. אחד מהם הצביע ואמר: "הנה הוא. תגיד לו. תגיד לו." כולם התבוננו בילד. הוא לא הסכים להיכנס אל השולחן ונשאר לעמוד סמוך לדלת, מתייפח.

האדמו"ר גחן אליו ושאל בִּרְכוּת: "למה אתה בוכה?"

הילד היסס. — — — "אני עשיתי את זה..." אמר בכי.

"את מה?"

— — — "אני זרקתי את האבן."

כמדומה שאנחת רווחה עמומה נשמעה בחדר.

לא ברור לי אם יריב נאות לבסוף לאכול את הטשולנט. מה שברור לי הוא שיריב השתכנע שהאדמו"ר מתכוון ברצינות לפצות אותו פיצוי כספי מלא – לאחר השבת – על כל הנזק שניגרם לו. ומה שעוד ברור לי הוא שהצלחת הוחזרה לבסוף למטבת, ריקה...

עיני! ויענה! אדם שאם אונס!

עכשיו שאל יריב: "מה הגמרא הזאת שאתה לומד פה במקום לעשות 'טיש'?"

האדמו"ר התרווח מעט לאחוריו וחיך: "... אתה טוען – ובצדק – שכמעט הרגו אותך... " הוא הביט ביריב. "האם ניסית פעם לחשוב כמה מעשי רצח משודרים בטלוויזיה מדי ערב בכל הערוצים?... הרי די מסתבר שאם לא היה קורה מה שקרה – היית יושב גם הערב מול המכשיר... אז בוא תשמע על כמה מעשי רצח שהגמרא מביאה."

האדמו"ר הזקן החזיר את מבטו אל הספר שלפניו.

יריב חתך את השקט: "צורת הדיבור שלך אינה כשל אדמו"רים... " "אתה רוצה שאדבר אידיש?" ענה האדמו"ר הזקן מבלי להרים את עיניו מן הגמרא.

לאחר שעה קלה חזר והרים את עיניו והביט ביריב במבט משועשע: "הנה לך מעשה רצח. אתאר לך אותו בהתאמה לזמננו: שמעת על איצטדיון בני ברק?... אותו איצטדיון שקוראים לו 'האיצטדיון

הלאומי'. האיצטדיון נמצא למעשה בתחומה המוניציפלי של בני ברק, אלא שהוא חכור לעיריית רמת גן.

ובכן: קהל רבבות ממלא את היציעים. על הדשא הירוק עומד לאור הורקורים אלוף הארץ בקליעה למטרה בקשת וחץ, דורך את קשתו ומכוון את חיצו אל צווארו של אדם שעומד במרחק של כמאה מטר ממנו, מאחורי מגן גדול־ממדים העשוי מחומר שקוף חסין־ירי בעובי 30 מ"מ. (גם כדור־אקדח 9 מ"מ לא יחדור לחומר הזה, העשוי שכבות־שכבות של זכוכית ופולימרים.)

הכרוז קורא: "מוכן?"

העומד מאחורי המגן עונה לו: "כן!"

החץ משתחרר ויוצא לדרך. בו ברגע מגיח מן הצד כלב רוטוויילר, מזנק ומפיל בכפותיו את המגן הגדול... אתה מבין בעצמך איפה ננעץ החץ.

יריב ננער בכיסאו. הוא הביט היישר אל תוך עיניו של האדמו"ר הזקן. "מה דינו של היורה?" שאל האדמו"ר, "חייב או פטור? או בלשון המוכרת לך יותר: "חייב או זכאי?"

באמתחתו של יריב היו כבר כמה תארים אקדמיים. כאן הם לא עזרו לו. הוא היסס.

"אז תאר לעצמך שבמקום הכלב שדחף והפיל את המגן הגדול, הגיח מן הצד אדם שהדף והפיל את המגן... האם היורה חייב?"

יריב היסס.

"... אם כן, אוסיף לך פרט חשוב, " אמר האדמו"ר, "בחקירה שנערכת

לאחר מעשה מתברר שהיה תאום מראש בין היורה וההודף!"

כאן הגיב יריב בנחישות: "איזו שאלה?! ברור שחייבו! שניהם חייבים!"

"שים לב: " אמר האדמו"ר, "בדיני שמים אין ספק שאתה צודק. אבל

הגמרא שואלת אותך מה הדין בדיני אדם. הרי בשעה שאלוף הארץ ירה

את החץ, חסם המגן את דרכו אל הנפגע, ולולי מעשה הדחיפה, לעולם

לא היה קורה דבר. והדוחף, מה הוא עשה? הוא לא ירה בנפגע ואפילו

לא נגע בו. יש כאן רבבות עדי-ראיה לרצח, אבל אף אחד אינו יכול

להרשיע את הרוצח, כי בשעה שירה את החץ, היה הנרצח מוגן.

... בוא תשמע על "ציור" שונה בגמרא אחרת ונראה מה תגיד..."

האדמו"ר הזקן התרומם ממקומו, ניגש אל מדפי הספרים שכיסו את

קירות החדר, ושלף מתוכם גמרא: "מסכת בבא קמא", הכריז. הוא

הרים את הספר הגדול כמראה אותו ליריב, התיישב על כיסאו ופתח

את הגמרא. דיפדוף או שנים ועיניו החלו לעקוב על-פני השורות.

"עומד אדם בראש הגג וזורק לרחוב מחשב נייד חדיש השייך לשכנו

מהקומה השלישית. על המדרכה, ממש מתחת למסלול הנפילה של

המכשיר מונחים כרים וכסתות לרוב, כך שהמחשב מובטח שלא יינזק

כלל."

יריב עקב בדריכות. האדמו"ר הזקן הרים את מבטו אל יריב: "פעם,

לפני שנים רבות, היו הילדים בשכונה שואלים: 'אתה יודע מהו שיא

הזריזות?!' אמר, והביט ביריב.

יריב הירהר... "נו?"

"לנעול את המגרה, ולהספיק לזרוק לתוכה את המפתח." היתה התשובה.

"נחזור אל המחשב הנייד שלנו: היה למטה ברחוב מישהו זריז שמיהר וסילק את הכרטיים והכסותות. ממי ידרוש השכן מחשב חדש, במקום המחשב המנופץ?"

"מהזריז שברחוב!" ענה יריב בזריזות.

"מה אתה רוצה ממנו?! הוא אפילו לא נגע במחשב!" טען האדמו"ר הזקן, והמשיך לעיין בגמרא.

"בוא תשמע 'ציור' אחר: עומד אדם בראש הגג, מוציא מכיסו את מכשיר הניווט – ה" G.P.S " הפרטי שלו וזורק אותו למטה לרחוב. למטה מגיח מישהו וחובט במכשיר – בעודו באוויר – באלת "בייס-בול", ומנפצו לרסיסים. האם הוא חייב או זכאי?"

"זכאי!" היתה התשובה "... מאיפה אתה מכיר את המושג 'בייס-בול'?" "נולדתי בניו יורק. כאן ברור לך שהחובט פטור? הגמרא אומרת כאן, במקום, שהשובר שבר 'כלי שבור'. אם תתבונן בהמשך הגמרא – שערך יסמור, " הרצין האדמו"ר את פניו. " עכשיו בוא נשנה מעט את הציור: למטה ברחוב מגיח איש זריז אל המכשיר, ובמקום לנפצו, מקבלו בידינו. האם זכה בו? – – – למי שייך עכשיו המכשיר? אם ידרוש העומד על הגג שיחזיר לו את ה" G.P.S ' שלו, האם חייב להחזיר?"

יריב הופתע לגלות את ה"שכל" של התורה. כאן התארים האקדמיים לא עזרו לו. הוא היסס.

"ובוא ונשנה שוב מעט את הציור: הזורק זרק לרחוב G.P.S ששייך לשכן מלמטה. החובט ניפץ את המכשיר לרסיסים. מי חייב: הזורק או החובט?"

התורה הקדושה מלמדת אותנו להיות זהירים כאשר אנחנו באים לחרוץ דין. "כאן הרים האדמו"ר את עיניו אל יריב. " זה מעניין אותך לשמוע על מעשי הרצח הללו?"

יריב חייך: "כן."

"הנה, בוא תשמע על מעשה רצח נוסף, ובוה נסתפק להיום."

יריב! תשמע! אגב חלק לאלה אומב!

"הציור הבא מובא במסכת 'סנהדרין', " אמר האדמו"ר: "אתה רואה מישהו שרץ אחרי חברו לחורבה. לקול הצעקה הנוראה הבוקעת משם, אתה ממחר למקום כדי לברר מה קרה, והנה מה שעניך רואות: האחד אוחו בידו סכין נוטפת דם והאחר מפרפר פירפורי גסיסה. — — מה הדין?" האדמו"ר תלה את מבטו ביריב שהאזין בריכוז. יריב הביט באדמו"ר כמי שאינו יורד לסוף דעתו: "מה, יש לך ספק? כל הנתונים מצביעים על כך שבעל הסכין הוא הרוצח."

האדמו"ר הרצין פניו. "התורה הקדושה מחייבת אותנו להיות זהירים כשאנחנו באים לחרוץ דין. התורה מחייבת עדות של שני עדי ראייה על־מנת לחייב את החייב. לצערנו, בציור שראינו עכשיו אין לנו אפילו עד ראייה אחד! הגם שדברך נכונים ואנחנו בטוחים מעבר לכל

ספק מי הרוצח – אין לנו רשות לדון אותו, כי אף אחד לא ראה אותו מבצע את הרצח.

האדמו"ר עצר לרגע. "... ואתה רוצה לשמוע משהו יותר מזה? – אפילו אם הרוצח עצמו, "הטעים, "עומד וצועק שהוא רצח את הנרצח, אין רשות להורגו בבית דין."

האדמו"ר חייך ושב להביט בגמרא. "אבל אל תדאג, אמר, "הגמרא מספרת שמיד אחר כך זחל והגיע נחש ארסי, הכיש את הרוצח, והוא מת שם, במקום. הרי שנינו אמרנו קודם שבדיני שמים ברור מי החייב."

האדמו"ר התרווח בכיסאו. "נעצור כאן." אמר בחיוך רך. "הרי הערב בעצמנו ראינו אפשרות לטעות, כאשר התברר – למרות הנתונים – שזורק האבן על המכוננית היה אחר ממי שחשבנו. על אחת כמה וכמה שעלינו להיות זהירים כשמדובר בדיני נפשות."

לאחר הפסקה קצרה ניסה יריב: "הייתי רוצה לשמוע עוד."
"תשאיר משהו לפעם אחרת..."

בשקט שהשתרר בחדר נשמע שוב מרחוק בלילה הירושלמי קול שירה חרישי של החסידים.

יריב שאל, מעט בביישנות: "א... אפשר לקבל עוד מנה מהתבשיל הזה...?"

"באתי להחזיר לך את כל הכסף." יריב הוציא מכיסו את צרור שטרי הכסף הקשורים יחד בגומיה והניחם על השולחן.

האדמו"ר הזקן נתן בו את עיניו בפליאה.

"בהתחלה חשבתי שאתם, החרדים, מלאים כסף." הסביר יריב את מעשהו, "אבל כשנוכחתי שבצד אתם חיים בעוני גדול, ובכל זאת הסכמת לשלם לי את מלוא הסכום, עלתה הערכתי אליכם מאוד. ואפילו כשהתברר שילד קטן שאינו קשור אליך כלל, הוא שזרק את האבן, עמדת בדיבורך והישגת בשבילי את כל הכסף. אגב, "עצר לרגע יריב, "מדוע לא חזרת בך כשנוכחנו כולנו שלא הבחור זרק את האבן, אלא הילד?"

"למנוע חילול השם, "ענה האדמו"ר בשקט. "בוזה אנחנו כן קשורים גם לילד... כולנו."

יריב הקשיב בהשתאות. "בכל אופן, "אמר, "קיבלתי את הכסף מהביטוח, והחלטתי להחזיר לך את כל המזומנים שהישגת בשבילי. וגם החלטתי שלא להגיש תלונה במשטרה. ואל תשכח שאני מרצה בפקולטה למשפטים."

"זהו ממש קידוש השם!" התפעל האדמו"ר וחיך.

לאחר הפסקה קצרה אמר יריב: "אני רוצה לבוא שוב אליך בשבת. הפעם בלי המכונית..."

חיוכו של האדמו"ר הזקן התרחב: "אשמח מאוד אם תבוא – אלא שלא אהיה כאן בשבת. אני נוסע."

"לאן?"

"לטבריה. יש לי שם בן ונכדים שלא ראיתי זמן רב."

"ואיך אתה נוסע לשם?"

"באוטובוס."

יריב הירהר מעט וכיחכח בגרונו. "מותר לי להציע לקחת אותך לשם

במכונית שלי?"

"עד לטבריה!?" תמה האדמו"ר.

המכונית חלפה בין הגבעות והשדות המוריקים, וגלשה עתה אל עבר הכינרת הפרושה תחתיה. מנגד ניראו הרי הגולן, ומעט דרומה – הרי הבשן. המראה היה מרהיב.

"אני נזכר בטעם של החמין שאכלתי אצלך בשבת שעברה." אמר יריב.

"היה לו טעם מיוחד, שלא טעמתי אף פעם."

"זה בגלל התבלין המיוחד שאנחנו שמים בו."

"איזה תבלין?" שאל יריב בסקרנות.

"קוראים לתבלין הזה 'שבת'." האדמו"ר הזקן חייך. "עוד מעט תרגיש

שוב את טעמו."

הוא אפילו לא הציע ליריב להצטרף לתפילת 'שחרית'. עכשיו ישבה המשפחה כולה סביב השולחן, 'שולחן שבת' הרחב, שמפה צחורה

נפרשה עליו מבעוד יום. גם הילדים היו לבושים בגדי שבת וישבו שמחים סביב השולחן. הם פיזרו חיוכים אל שני האורחים. הסעודה התמשכה, מתובלת בשירי שבת. כולם שרו. יריב הצטרף בשיר או שנים שלחנם היה מוכר לו מ'השכלה כללית'. האוכל היה טעים. הטשולנט הוגש ביד רחבה עם 'קִישְׁקָה'. אכן, הוא חייך אל האדמו"ר הזקן: לטשולנט היה אותו טעם מיוחד! גם לחלה המתוקה היה טעם מיוחד. פה ושם התגבר אחד הילדים על ביישנותו, עמד ואמר משהו על פרשת השבוע. מבעד לחלונות נראתה הכינרת קרובה.

שבת לאחר הסעודה. הַשָּׁנִים ישבו על גבעה מתחת לעץ אלון גדול. היה נעים בצל. המאזדה חנתה מרחוק, מעבר לגדר. אדוות המים נעו במחול מרגיע לאורך החוף. רוח קלילה נשבה. היתה שעת אחר צהרים נעימה.

אחד הנכדים הביא להם מן הבית כוסות תה עם עוגיות טעימות. בשבת יש 'נשמח יְתָרָה' שבאה לידי ביטוי – בין השאר – בתיאבון רב. יריב היה מוקסם מהרוגע והשלווה של המשפחה כולה.

"אתמול, בדרך, סיפרת לי על התארים האוניברסיטאיים שלך: במדעי הרוח, מדעי החברה ומשפטים. אני מבין שצריך הרבה שכל בשביל זה..." האדמו"ר הזקן ישב על 'כיסא נוח' ישן, עשוי עץ.

לא הרחק מהם, סמוך לחוף, רחשה קבוצת צעירים קטנה. שנים מהם עסקו בדיג-חכות, אחר עמד וניפנף מעל המנגל. הם צלו דגים על

האש. העשן עלה והיתמר אל צמרות האקליפטוסים. האדמו"ר השתדל שלא להביט בהם.

"בוא ואספר לך משהו שקשור לאוכל וגם לחשבון." אמר והביט ביריב.
 "מה, יהודים צריכים לדעת גם מתמטיקה?" תמה יריב.

"בין גדולי ישראל ידועים גאוני מתמטיקה ממש. אבל אני מדבר על חשבון ברמה פשוטה, שכל אחד מכיר. אספר לך מעשה שאירע לפני שנים רבות:

שְׁנַיִם הלכו בדרך ותעו באזור מידברי. מזונם כמעט אזל כאשר פגשו אדם שלישי שתעה אף הוא בדרך ונותר ללא מזון כלל. השנים החליטו לחלק את מעט המזון שברשותם בין שלושתם: לאחד נותרו שלוש פיתות ולשני שתי פיתות. כל ארוחה חילקו בצימצום רב, פיתה אחת בין שלושתם.

לאחר שסיימו בארוחתם החמישית את הפיתה החמישית והאחרונה, גילו לפתע שהם קרובים למקום מיבטחים, וניצלו.

לפני שנפרדו, הוציא ה'אורח' מכיסו חמישה מטבעות זהב, מסרם להם בתודה, והלך לדרכו.

מיד לאחר קבלת הכסף, פרץ ריב בין השנים. בעל שתי הפיתות טען שעליהם לחלק את הכסף שווה בשווה, שהרי ניצלו למעשה בגלל שיתוף הפעולה בין כולם, ואילו בעל שלוש הפיתות טען שהואיל והוא תרם שלוש פיתות, מן הצדק שיקבל שלושה מטבעות זהב, ובעל שתי הפיתות יקבל שני מטבעות.

מה דעתך?" שאל האדמו"ר, "מי משניהם צודק?"

"השני." ענה יריב מבלי להסס. "זה שנתן שלוש פיתות."

"בוא תשמע," חייך האדמו"ר, "מה עושים יהודים כשיש מחלוקת ביניהם? – הולכים לרב. מכיוון שלא היתה הסכמה ביניהם, החליטו ללכת ל"דין תורה" אצל גדול הדור, האַבְן עֶזְרָא.

שמע האבן עזרא את טענותיהם, ופסק שלבעל שלוש הפיתות מגיעים ארבעה מטבעות זהב, ולבעל שתי הפיתות – מטבע אחד בלבד.

שני היהודים הרימו גבות בפליאה. פסק הדין נראה להם מוזר: בעל שלוש הפיתות מקבל אפילו יותר ממה שעלה בדעתו לבקש!

הסביר להם האבן עזרא: החשבון פשוט: הואיל ובכל סעודה נזקקתם לפיתה אחת, כלומר: לשלוש מנות שוות, ומאחר והיו חמש פיתות בסך הכול, יוצא שחמש הפיתות התחלקו לחמש-עשרה מנות שוות. והואיל ושלושתיכם אכלתם שווה בשווה, הרי שכל אחד אכל חמש מנות, מנה מכל פיתה. אם-כן, בעל שלוש הפיתות שסיפק תשע מנות, נזקק הוא עצמו, כאמור, לחמש מנות בלבד והותיר ארבע מנות, ועל כן מגיעים לו ארבעה זהובים. אך בעל שתי הפיתות, הרי חילקו את לחמו לשש מנות, ומאחר והוא עצמו אכל חמש מנות, הרי שהותיר מנה אחת בלבד. ואם כן, לפי הדין מגיע לו מטבע זהב אחד בלבד."

יריב עיכל את החשבון המפתיע וחיך. הוא הביט בקבוצת הצעירים המבלה על החוף. נראה שמפעם לפעם הצליח מי מהדייגים להעלות דג 'מכובד' בחכתו. מיד היה שולף מפיו את הקרס ומשליך את הדג לעבר חבריו הסמוכים לאיש-המנגל.

"בעניין דגים, "נזכר האדמו"ר, "כשהייתי קטן, הילדים בשכונה היו מספרים: יהודי וגוי נוסעים ברכבת. שואל הגוי: "מאיפה לכם, היהודים, יש כל כך הרבה שכל?" שולף היהודי מאמתחתו דגים מלוחים עטופים בעיתון ומראה לגוי: "אנחנו אוכלים ראשים של דגים מלוחים." מהרהר הגוי בינו לבין עצמו, ולבסוף מבקש: "מסכים למכור לי כמה ראשים של דג מלוח?" עונה היהודי: "למה לא?"

"כמה אתה רוצה?" שואל הגוי.

"חצי רובל על כל ראש."

מהרהר הגוי. "תן לי שלושה ראשים." ומושיט ליהודי את הכסף.

אוכל הגוי את ראשי הדג, וכעבור רגעים אחדים פונה אל היהודי בטענה: "הרי בכסף ששילמתי לך, הייתי יכול לקנות עשרים דגים שלמים!"

"אתה רואה?" אומר היהודי, "זה מתחיל לעבוד! הראשים כבר מתחילים להשפיע."

האדמו"ר הזקן התרווח בכיסא החורק, עצם את עיניו ו"דיפדף" במוחו בין דפי הגמרא.

"מצד אחד, אסור לדוג בשבת." אמר בשקט. "לעומת זאת, פיקוח נפש דוחה שבת ואף דוחה את כל התורה כולה! הגמרא במסכת "מנחות" מספרת: מישהו שמע בשבת שטבע תינוק בים, ופרש רשת על-מנת לדוג דגים – והעלה דגים. מה דינו?"

"לפי דבריך, פשוט שחייב." ענה יריב.

"אבל אם שמע שטבע תינוק ופרש את רישתו לדוג דגים, וכאשר משה את הרשת מן המים, גילה בה, מלבד הדגים, גם את התינוק... אל תמהר לענות לי! – – – חשוב! – – – האם נדון אותו לפי מעשיו – והרי הציל את התינוק, ולכן פטור מחילול שבת?! או שמא יש לדון אותו לפי כוונתו, שהיתה לדוג בשבת, וחייב?"

לא עזרו מדעי הרוח, גם לא מדעי החברה. אולי משפטים? גם לא. יריב נשאר מהסס, כשחיוך של מבוכה על פניו...

האדמו"ר המשיך בעינים עצומות: "אומרת שם הגמרא: אבל אם לא שמע שטבע תינוק בים ופרש את רישתו להעלות בה דגים – והעלה תינוק ודגים. מה יהיה הדין אז? תסכים איתי שכאן השאלה קשה יותר: קודם אמרנו ששמע, ויש צד לומר שהתכוון גם להציל את התינוק. אבל עכשיו – כשלא שמע – האם נדון אותו לפי מעשיו, או לפי כוונתו?"

... "מעניין... " מילמל יריב במבוכה.

יְיִבוּ, תַּעֲזֹבוּ! אֵת אֵלֹהֵי אֲבוֹתַי.

"אמרנו שפיקוח-נפש דוחה שבת ודוחה אפילו את כל התורה כולה," הטעים האדמו"ר, "אקדים ואומר לך שאסור לקטוף מן העץ שום פרי בשבת. מספרת הגמרא שם במסכת "מנחות" על חולה שהרופא קבע שיש להביא לו בעצם יום השבת תאנה טריה, וכשיאכלנה – יבריא. רצו עשרה בני אדם לכיוונים שונים לקטוף עבורו תאנה. קטפו, וחזרו כולם יחד, כל אחד עם תאנה בידו. למעשה, מותר היה לקטוף עבורו

בשבת רק תאנה אחת, וכאן נוצר מצב שניקטפו תשע תאנים מיותרות – אומרת הגמרא שכולם פטורים.

אפילו אם קדם אחד והביא תאנה, ואחריו הגיעו בזה אחר זה הקוטפים האחרים – כולם פטורים.

ממשיכה הגמרא ואומרת שאפילו אם אכל את הראשונה, והבריא מיד, כל מי שהגיע אחר כך, פטור".

צעקות שבר שעלו מן החוף גרמו ליריב להסב מבטו לשם. היו אלה קריאות לעזרה. החבורה הקטנה הצטופפה סביב נערה שפניה הכחילו. עצם של דג נתקעה בגרונה. משהבחין האדמו"ר הזקן במתרחש, אסף את עצמו, ומיהר לקום על רגליו. "עזור לי להגיע לשם מהר!" קרא. יריב הושיט לו את ידו ויחדיו מיהרו אל החבורה הקטנה. האדמו"ר חטף בידו דג צלוי מאחת הצלחות, שלף מתוכו עצם ומיהר אל הנערה. המצטופפים פינו לו את הדרך באימה. הוא הניח את ידו השמאלית, האוחזת בעצם הדג, על ראשה של הנערה, עצם את עיניו ולחש דבר־מה שאיש לא הבין, רק ראו שהוא ממלמל, ואז פקח את עיניו, הכניס בעדינות שתי אצבעות של ידו הימנית לפי הנערה, והוציא משם את העצם שהיתה תקועה עד לפני רגע עמוק בגרונה.

הנערה חזרה לנשום ופניה החלו לחזור לצבעם הרגיל. האדמו"ר הזקן מצא כיסא מתקפל, והתיישב עליו, מכונס בתוך עצמו ועיניו מושפלות. הוא כבר לא היה צעיר. היה עליו להשיב את רוחו.

"תודה רבה!!!" בקעו קריאות מסביב. עכשיו הצטופפה החבורה הקטנה סביבו. "תודה רבה! – – – איך עשית את זה?!?" "אתה קוסם?!?" "איזה

מזל שהיית כל כך קרוב אלינו!" "אתה רוצה לאכול משהו? לשתות משהו?"

האדמו"ר הזקן לא הרים את עיניו. "אני לא קוסם," אמר, "זו גמרא מפורשת במסכת 'שבת'."

"מה זה?!"

המכונית עשתה את דרכה מערבה. בקעת יבנאל כבר היתה מאחוריהם. התבור התנשא למולם. איזו ארץ יפה!

"למה בעצם כל כך חשוב לכם לשמור את השבת?" שאלתו של יריב לא באה מתוך התגרות אלא מפני שבאמת רצה לדעת את הסיבה.

"השבת היא זו ששומרת עלינו!" ענה האדמו"ר ברצינות לא פחותה. "אם תתבונן היטב, תגלה שהשבת מביאה ברכה – פשוטו כמשמעו – לכל ימי השבוע."

"מנין אני יכול לדעת שזה באמת כך? שהשבת מביאה ברכה?"

"נסה ותיווכח. השבת מביאה את הברכה בכל עניין ובכל דבר."

"אתה לא יכול להסביר לי מבלי שאצטרך לנסות בעצמי?"

"אני לא יכול לשכנע ילד שהאוכל טעים אם לא יטעם בעצמו."

"עד היום לא שמרתי שבת – והכול היה בסדר." הצהיר יריב.

האדמו"ר כיחכה בגרונו: "... גם התולעת שנמצאת בתוך החזרת חושבת שהיא בגן עדן." אמר. "אתה הרי יודע שאנשים חוזרים 'הרוגים' "

לעבודה ביום ראשון, כי במקום לנוח בשבת, הוציאו את כל כוחותיהם ומירצם בבילוי. פשוט בלתי אפשרי להתמיד לעולם ולהוציא אנרגיה בצורה אינטנסיבית, שבוע אחר שבוע, שבעה ימים בשבוע – כי התפוקה שלך תרד. אתה חייב יום מנוחה. פעם אולי חשבו שאם תעבוד שבעה ימים בשבוע – תנצל היטב את הזמן ותרויח – התוצאה כמובן הפוכה.”

”אז תעשה יום מנוחה ביום אחר. באיזה יום שאתה רוצה, כמו בקיבוצים. למה דוקא בשבת?”

”זו לא תהיה מנוחה: למשל, אפילו אם תשכב לך לנוח – הטלפון יצלצל...”

אין לי שום אפשרות להמחיש לך את הדבר הבא, אם לא תטעם בעצמך: ראשי התיבות של המלה ”שבת” הם: שינה בשבת תענוג. השינה בשבת היא תענוג שאין דרך להסבירו. ואולי אפילו רק עצם הידיעה שהטלפון לא יצלצל ולא תקבל ’אס-אס-אסים’ – המנוחה שלך תהיה שונה לגמרי! אתה בכלל לא ’דרוך’, והרוגע הוא עצום!”

”אתה צודק! אני מודה: השינה שלי בשבת זו היתה שונה מתמיד!” יריב חייך, מהורהר.

”וההתחדשות שיש לך אחרי מנוחת השבת” המשיך האדמו”ר, ”היא רווח בפני עצמו. הכוחות החדשים שאתה מרגיש ביום ראשון, גותנים לך אפשרות לתפקד ברעננות שבוע נוסף.” האדמו”ר הביט ביריב. עיניו של יריב שמרו על הדרך.

"יש עוד התחדשות שהתורה הקדושה מעניקה לנו." האדמו"ר הטעים את דבריו, "... אתה נשוי?"

"גרוש". ענה יריב.

"התורה הקדושה חשבה גם על זה. מטבע הדברים גם בני זוג היו נמאסים זה על זה במשך הזמן, אילמלא באה התורה לעזרתם וחילצה אותם מן הבעיה. מה עשתה התורה? הרחיקה אותם זה מזה ואסרה עליהם קירבה כלשהי מספר ימים בכל חודש. ההרחקה הזו פועלת קסם על בני הזוג. זהו הקסם שבהתחדשות. אין זה פלא שבני זוג מואסים זה בזה, כשהם חסרים את ההתחדשות, ומתגרשים.

גם עניין שמירת העיניים בא לעזרתנו. התורה אוסרת עלינו להתבונן בנשים אחרות. והתוצאה הישירה היא שהחושים שלנו אינם מתקחים, וכאשר אתה מביט באשתך – זוהי ראייה מותרת, נקיה ורעננה."

"מה, אסור 'לשטוף את העיניים'?"

"מה שאתה קורא 'שטיפת עיניים' אינו אלא גירוי ריגעי שרק גורם לך לרצות עוד ועוד גירויים מן הסוג הזה, עד שלבסוף, כשאתה חוזר הביתה מן הרחוב, אל אשתך, אין שום סיכוי שלא תתאכזב. וזהו מתכון בטוח לגירושין."

שקט השתרר במכונית פנימה. רק זימזום המנוע נשמע. היתה הפוגה. "... הזכרת לי שאלה שרצייתי לשאול אותך כבר אתמול..." העיר יריב: "ידוע לי שלדתיים אסור לגעת בנשים זרות... אז איך אתה מסביר את זה שנגעת אתמול – ללא היסוס – בנערה עם העצם על החוף? – והיא היתה נערה יפה!"

"הרי אמרנו שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. ומלבד זאת,"
אמר האדמו"ר, "אין לי אפילו מושג איך נראית אותה נערה. לא
היבטתי בה."

הסלולארי של יריב צילצל: עליו להעביר היום הרצאה בפקולטה
למשפטים. הוא סיים את השיחה וכיבה את המכשיר.

"... מה שאמרת אתמול לגבי הלחש ההוא שלחשת... – זה ניראה,

אגב, ממש כמו 'קסם'... – שזו גמרא מפורשת במסכת "שבת"?"

"אכן," אישר האדמו"ר, "אם תרצה, נוכל ללמוד את הגמרא הזו בשבת

הבאה. או אפילו קודם..."

היה רגע של שקט.

"ומה יעשה אדם שבאמת דחוק כספית ונאלץ בכל זאת לעבוד גם

בשבת?" המשיך רמי ושאל.

"השבת מביאה ברכה גם לעניין הפרנסה." יריב החליק בידו על פני

זקנו: "פשוט לי שהוא לא ירוויח מעבודה בשבת – רק יפסיד. כסף

ש'מרוויחים' בשבת הולך לדברים לא טובים: לרופאים, חלילה, או

במקרה הטוב, למקרר חדש או מכשיר חשמלי אחר, שנשרפו. אתה

צריך רק להיזכר בחברת 'אל-על' שרשמה הפסדים בשנים שחיללה

שבת ורשמה רווחים כששמרה שבת."

נכון. עברו שנים אחדות. יריב אכל אותה. הוא הלך שבי אחר יופיה

של הגמרא. התפעל מן ה'שכל' של התורה. הוא נמשך אל לימוד

הגמרא וצלל בתוכה. הוא התקנא ברוגע והשלווה – שמצא אצל שומרי

התורה והמצוות – התחתן והקים משפחה. ילדים. שמר על התחדשות מדי חודש והתרעננות מדי שבת.

יריב הטביע עכשיו שוב את אצבעותיו בתוך זקנו וחייך אל רמי, ידידו הקיבוצניק מאז השירות הצבאי.

"אנשים מחכים כל השבוע לשבת," טען רמי בתרעומת־מה, "כדי שיוכלו לצאת סוף־סוף מהקיבוץ לאיזה מסע במצוקי מדבר יהודה, אז אתה רוצה לקחת להם את זה?!"

"כבר דיברנו על כך שאנשים מוציאים לעצמם את המיץ בבילויים בשבת, וחוזרים לעבודה על ארבע." הזכיר יריב, "לא סתם היה שגור בעבר הביטוי: 'אל תקנה מכונית שיוצרה ביום שני', – כי הפועלים שחזרו שיכורים לבתי החרושת לאחר שגמרו את הכוחות בבילוי סופשבוע, ייצרו מכוניות פגומות.

מצוקי מדבר יהודה לא יברחו," המשיך יריב, "עם מעט רצון, אפשר לארגן מסע לא פחות מוצלח באמצע השבוע."

רמי שיפר את תנוחת רגליו, ודירדר אגב כך, מבלי משים, אבן קטנה שקיפצה בין הסלעים, בדרכה למטה אל הערוץ העמוק שהתחתר תחתיהם. הנוף היה מרהיב והראות היתה מצויינת באוויר הקריר והצלול. וזה היה סתם יום של אמצע השבוע בארץ ישראל היפה.

"איך היתה השבת אצלנו?" שאל יריב, "נהנית?"

"מאוד." ענה רמי בשביעות רצון. "טעם של עוד... אתה יודע ממה הכי נהנית?... " שאל והביט ביריב.

"אולי מהטשולנט?"

"חורך מזה." רמי הרצין את פניו. "פתאום הבחנתי שבמשך השבוע כולם מדברים עם כל העולם רק בסלולארי. ואז, כשיושבים בשבת סביב השולחן המכוסה מפה לבנה ומטעמים, וגם טשולנט, כן, גם טשולנט... אבל עכשיו פתאום כולם נמצאים ביחד, שרים ושמחים, מרגישים פתאום כזו אווירה נעימה של משפחה מלוכדת!"

יריב נראה מרוצה. "יש לי הצעה בשבילך: אל תתפלל. אל תהיה צדיק. רק תאכל מטעמים – ותישן. ותראה אם לא תרגיש יותר טוב אחרי שבת כזאת."

"... למה, בעצם איכפת לך אם אני שומר שבת או לא?" שאל רמי כמתעורר. "אצלנו, בקיבוץ, זה דבר שבכלל לא עולה לדיון."

"תגיד" שאל יריב, "... אם היית רואה ילדים משחקים באש סמוך למיכלי גאז, מה היית עושה?"

"בודאי שהייתי מזהיר אותם."

"אז תאר לעצמך מצב כזה:" אמר יריב, "אדם רואה ילדים משחקים באש וגוער בהם. הילדים אינם שומעים בקולו. הוא מגלה שבנו נמצא ביניהם, תופס בידו ומושך אותו משם. 'אבא!' בוכה הילד, 'למה אתה מפלה אותי לרעה?! למה אתה עושה לי בושות?!'"

יריב לקח הפוגה קלה... "ואל תשכח שחונכנו שלא להשאיר פצועים בשדה..."

"... אני עומד לענות לך על השאלה: למה בעצם איכפת לי כל כך..."

רגלו של רמי נגעה שוב, מבלי משים, ושמטה אבן נוספת שהידרדרה ונפלה לתהום הפעורה תחתיהם. עיניהם עקבו אחריה עד שנעלמה. הדיה עוד נשמעו.

"אני זוכר היטב היכן הייתי 'רק אתמול'", אמר יריב, "ומה חשבתי אז על יהדות: חשבתי שזו תערובת של נחשלות ופיגור סביבתי, יחד עם מיצבור של אמונות טפלות וחשוכות. הליכה עיוורת של עדר אחרי חוקים שאבד עליהם הכלת. – וזה פשוט הפוך!"

אין לך מושג כמה אני מודה לקדוש ברוך הוא ששלח את מי שריסק לי אז את השימשה של המכונית. כן, המכונית הזו שחונה שם למעלה בסוף הדרך שמעל המצוק. זו אותה המכונית. נכון, אני כבר לא מחליף מודל כל שנה-שנתיים. אין לי צורך בכך."

רמי חיפש תנוחה שונה לרגליו, ונזהר שלא לדרדר אבנים לתהום.

"ס'תכל מסביב." אמר יריב בהתפעלות. "תראה איזו ארץ יפה! איזה עולם יפה! אם אתה יושב לבדך מול נוף נפלא כזה – ההנאה שלך אינה שלמה. אתה מרגיש צורך לשתף מישהו בחווייה שלך. כך גם בעניין היהדות: הדבר כל כך נפלא, עד שאתה מרגיש צורך לשתף את הקרובים אליך."

שניהם הביטו בנוף הנפלא הפרוש לרגליהם.

"תגיד לי," עורר יריב, "איך זה שעל פני כדור הארץ כולו, החל מהקוטב הצפוני, עבור דרך המדבריות, ההרים, הג'ונגלים, אדמות המישורים החקלאיים, המדינות המתועשות, ועד לערים הצפופות, העשירות והעניות ביותר, איך זה שבכל העולם כולו נולדים תמיד

מספר שווה של בנים ובנות?! מדוע לא נוצר במקרה מצב שייוולדו תשעים וחמישה אחוז ממין זה וחמישה אחוז מן המין השני?!"

"אתה רוצה להגיד שיש פיקוח מלמעלה?" מילמל רמי, "גם על הילודה?!"

"... ואיך תסביר את זה שדווקא לאחר מלחמות נולדים באופן ניכר יותר בנים מבנות?! – למלא את החסר במקום החיילים שנהרגו?! מי הוא שלוחץ על הכפתור ומביא לחלוקה הזו?!.. זה לא מדהים?! האם אפשר בכלל להתעלם מהעובדות המופלאות האלה?!" יריב ורמי עברו יחד כמה מלחמות מאז השירות הסדיר.

למטה, בחלל הערוץ, ערך לפניהם זוג בזים תצוגת אווירובטיקה מרהיבה.

"... מאיפה אתה לוקח כוחות להתפלל כל יום כל כך הרבה זמן, במקום לעשות משהו פרודוקטיבי באותו זמן?" ניסה רמי להקניט את חברו.

יריב הביט בו. "... קל לי לענות לך מכיון שגם אני חשבתי כמוך... אילו היה לנו מושג מהו כוחה של תפילה, היו נפתחים אצלנו במקום מועדוני כושר – מועדוני כושר־תפילה. במקום לראות ברחוב אנשים בעלי שרירים תפוחים, היינו רואים אנשים מחייכים מאוזן לאוזן.

בוא תשמע: כשהתמחיתי בארצות הברית, פגשתי שם פעם רופא גוי, מנהל מחלקה של חולים סופניים באחד מבתי החולים הגדולים. הוא פנה אלי ביוזמתו ושאל אותי: אתה יהודי? כשעניתי בחיוב, סיפר לי את העובדה הבאה מבלי להסתיר את השתוממותו: במחלקה שלי שוכבים חולים סופניים. בין החולים יש גם יהודים. כשמבקשים ממני

קרובי משפחה 'תחזית', הערכת מצב, על הצפוי לחולה מסויים, או במלים אחרות: כמה זמן נשאר לו לחיות? – אני עונה תשובה ברורה ומדוייקת. זוהי דרך חד־סיטרית.

אבל כשמדובר בחולים יהודים – אני נזהר מלתת הערכה. אצל היהודים יש תופעה שאין לי עליה שום הסבר: חלק מהם אמנם מתים, כצפוי. אבל, המדהים הוא, וכאן הרים את גבותיו בפליאה, שאחרים – לא אחד ולא שנים – פשוט יוצאים מזה! – ולעולם אי־אפשר לדעת בוודאות מראש! וזו תופעה שמוכרת לי רק אצל היהודים!"

יריב נאנת. "אם רופא יהודי היה אומר זאת – היית יכול לפקפק ולתרץ באופן זה או אחר. – אבל אמר את זה רופא גוי מפורסם, וביוזמתו! והוא לא הסתיר את השתוממותו.

אותם יהודים שיצאו מזה – אוהביהם התפללו עליהם – וגם הם עצמם, כן: בעיקר הם עצמם התפללו להחלמתם.

הגמרא מספרת על גדולי ישראל שפשוטי העם היו פונים אליהם בבקשה שיתפללו על אנשים חולים מאוד ואפילו גוססים, שיינצלו, ואותם צדיקים, לא רק שהיו מתפללים עבור אותם חולים, הם גם ידעו להגיד מיד לאחר מכן ובוודאות – מבלי להכיר כלל את החולים – מי מהם יינצל ומי לא יינצל.

... כשהיית ילד, האם לא התפללת אף פעם, למשל: 'הלוואי שהמורה לפיסיקה לא תבוא היום'..? או: 'הלוואי שהבחינה תתבטל'?

זוהי, ידידי, תפילה! כן, זו פשוט תפילה.

לידיעתך: פה של יהודי הוא דבר שאין לו אה ורע בכל הדימונות שהעלית בדעתך עד היום! ואין לשער את כוחו ועוצמתו.

בורא העולם מצפה לתפילתך. דע לך שכל תפילה נשמעת שם למעלה... נכון, לא כל בקשה נענית מיד – ולא תמיד אפשר לדעת איך ומתי היא נענית.”

למטה, בחלל הקניון, המשיך זוג הבזים במופע האווירובטיקה המרהיב שלו. השנים עקבו בעניין אחר תרגילי הלוליינות שלהם שעה ארוכה. איזו בריאה נפלאה!

רמי שבר את השתיקה: “.. מה אתה כל כך אוהב בספרים העתיקים האלה – בגמרא הזו – – – שאתה כל כך מתפעל ממנה?”

יריב היררה לפני שענה: “ראשית, דע לך שעד היום אומרים אפילו חכמי הגויים שאין כמו דף גמרא לחידוד השכל! ועוד משהו, מכיוון אחר לגמרי: כשיהודי מתייגע כאן בלימוד הגמרא – ואני מכיר את הרמת הגבות שתרים עכשיו – פיגוע של מחבלים שהיה אמור להתרחש ברגע זה במקום אחר – נכשל, או אינו מתרחש כלל.”

“... האכילו אותך הרבה לוקשים...” גיחך רמי.

“גם אני גיחכתי כשמעתי זאת לראשונה.”

יריב נאנח. הוא הרים את עיניו אל מעל למצוקים שלפניהם. “עכשיו אני מבין מהי ההרגשה כשאתה מנסה לשכנע מישהו לטוב, והוא אינו ממחר לשמוע בעצתך. ואולי גם חושד בך שאתה איטרסנט, נוגע בדבר, חושב על טובת עצמך... עכשיו אני מרגיש כמה זה מתסכל...”

יריב נאנה בשנית: "כמו שטיפטפו לי עצמי כל השנים, מכיוונים שונים – ולא איפשרתי לאסימון לרדת..."

"... רציתי להזמין אותך לסעודת 'סיום מסכת' שאני עורך בעוד..."
קולו של יריב שבקע מתוך הסלולארי נקטע על ידי רמי.

"סעודת מה?!" רמי נכנס לתוך דבריו, כי לא הכיר את המושג 'סיום'.
"אתה יודע שאני נהנה מאוד ללמוד גמרא. סיפרתי לך על-כך. הגמרא מחולקת למסכתות בנושאים שונים. כשמסיימים לימוד של מסכת, דבר שדורש זמן ומאמץ, נוהגים לערוך סעודה חגיגית לכבוד המאורע."
"אז מה אתה רוצה ממני?!" רמי האט את הטרקטור.

רציתי להזמין אותך לסעודה הזו שתיערך בעוד שלושה ימים.

"כל דבר הולך אצלכם עם אוכל... מה עם דיאטה?!"

"יהיה אוכל טעים, תבוא."

"אתה חושב שחסר אצלנו בקיבוץ אוכל...?"

"כדאי לך לבוא. אתה הרי אוהב להתרענן. לגוון..."

"ככה? לעזוב את המשק בשביל איזה 'סעודה'?"

"יהיה אוכל טעים. הזמנתי קייטרינג."

שתיקה. רמי מהרהר.

"תשמע, אולי תעשה את זה פה אצלנו במשרד של הענף. הוא מרווח מאוד. ויש שולחנות וכיסאות. אני יכול להזמין כמה חברים."

שתיקה. יריב מהרהר.

"... בסדר. קבענו?"

"אני מארגן לך את המשרד כמו מסעדה – הוא מרווח ויש אוויר טוב – זה בין הפרדסים. ואתה מודיע לקייטרינג על שינוי כתובת... אתה צריך משהו מיוחד?"

"מצב רוח טוב ותיאבון! ותזמין כמה חברים!"

הרכב של הקייטרינג תימרון בין עצי הפרדס, והתקרב בהילוך אחורי אל דלת המשרד הרחבה שהיתה פתוחה. הם הביאו הכול. צוות מיומן. פרשו בזריזות מפות לבנות על השולחנות. מיתקני חימום לאוכל וקירור למשקאות. אפילו אגרטלים אחדים עם פרחים, כמו חתונה. רמי הביא חברים, כפי שהבטיח. גם יריב הביא חברים.

יריב הביט באדמו"ר הזקן שישב, נירגש, מימינו. יריב עמד. לפניו היתה פתוחה גמרא, מסכת 'סנהדרין', שלכבודה נערכת סעודת ה'סיום'.

"ניסיתם פעם לחשוב," אמר יריב, "כמה מעשי רצח משודרים בטלוויזיה מדי ערב בכל הערוצים?.. הרי די מסתבר שאם לא הייתם יושבים כאן עכשיו, הייתם יושבים מול המכשיר... אז בואו תשמעו על כמה מעשי רצח שהגמרא מביאה:

בעבר היו אבותינו אוגרים מי גשמים בבורות עמוקים, חצובים בסלע. נדמה לי שבסביבות הקיבוץ יש בורות אחדים כאלה, שרועי־הצאן צריכים להיזהר מהם בגלל הצאן.

הגמרא מספרת כאן על אדם אחד שדחף מישהו לבור כזה, שבעומקו היו מים. בשעה שנפל, היה סולם גדול בתוך הבור. בא אדם שלישי והוציא את הסולם. למותר לציין שקירות הבור תלולים. השנים פנו והסתלקו מן המקום.

את מי הייתם מאשימים ברצח הזה? "שאל יריב. רמי וחבריו החליפו מבטים ביניהם. יריב היפנה את מבטו אל האדמו"ר הזקן וחיך. גם האדמו"ר חיך בעינים נוצצות.

"את הראשון, שדחף!"

"את השני, שהוציא את הסולם!" הקולות התערבבו זה בזה. פרץ וויכות.

"מה אתה רוצה מהראשון?! – כשדחף את השני לבור, היה שם סולם... שיטפס עליו, ויצא!"

"אז את זה שלקח את הסולם!"

"מה אתה רוצה ממנו?! הוא אפילו לא נגע בנופל! הוא בכלל לא מכיר אותו. אולי הוא אפילו לא ראה אותו..."

"... אחד כפת את חברו בשמש הקופחת בצהרי יום שרבי והשאירו כך עד שמת, או שכפתו בקור עז בשיא החורף, עד שמת – פשוט שחיב."

אמר יריב, " כיון שהדבר ההורג – השמש או הקור – נמצא כאן בשעת הכפיתה. אבל מה יהיה הדין אם כפת אותו השכם בבוקר קייצי, בצל, הגם שבסופו של דבר, עתידה השמש לעלות וישתרר שרב כבד? או, לחילופין, כפתו בצהרי יום חורפי בשדה, כאשר הצינה עתידה להגיע רק בערב?"

קמה מהומה סביב השולחנות הערוכים.

"אתם מסוגלים לשמוע על מעשה רצח יותר אכזרי?" שאל יריב את הנוכחים.

"נשמע... מה, לא נולדנו אתמול!"

יריב הביט בגמרא: "עומדים עשרה בני אדם עם נאבטים בידיהם סביב אדם אחר. מישהו סופר עד שלוש, ואז כולם חובטים בו בבת־אחת בכל הכוח. צריך לציין שכדי לחייב מישהו מהם ברצח, דיני אדם, צריך להוכיח שהוא זה שהרג, ולא שחבט סתם באדם שכבר מת."

"מה, ככה כותבים בגמרא!?" השתומם מי מחבריו של רמי. "תגיד. אני לא רוצה לפגוע בך, אבל משהו מאוד מטריד אותי ואני חייב לשאול אותך. אני לא מדבר עליכם. אתם 'בסדר'. רמי סיפר לנו עליך, שאתה מרצה באוניברסיטה וכל זה. אבל אני שואל אותך על ה'נטורי קרתא': מדוע אנשי ה'נטורי קרתא' לא מכירים במדינת ישראל? לדעתי – אם אתה שואל אותי – צריך לשלול מהם לגמרי את האזרחות ולגרש אותם מהארץ."

יריב הקשיב בארשת רצינית. "על הרב שך שמעת?" שאל.

"מי לא שמע עליו..."

"מישהו שאל אותו פעם בדיוק את אותה שאלה ששאלת עכשיו." אמר יריב, "ענה לו הרב שך וצ"ל: "איני יודע מדוע צריכים הנטורי קרתא להכיר במדינה ולהוקירה, כאשר הם מתנגדים לדרכה ולמעשיה. אבל אני יודע מדוע על המדינה להכיר בנטורי קרתא ולהוקירם!..."

תמה האיש, והרב שך הסביר: "אמור נא לי, באיזו זכות באתם לארץ ישראל ונישלתם את הערבים שהתגוררו כאן במשך דורות? (והרי הקיבוץ שלכם יושב על אדמות כפר ערבי נטוש מ148!) הוסיף יריב.

"מה פירוש?" התגונן הלה, "הרי זו מולדתנו ההיסטורית!"

חיך הרב שך: "לדעתך יכולים האינדיאנים לנשל את כל מתיישיבי ארצות הברית? והילידים באוסטרליה יכולים לגרש את כל האוסטרלים? אם אבותיך חיו כאן לפני אלפיים שנה, יכול אתה לבוא ולנשל את יושבי הארץ?"

נסתתמו טענותיו. לאחר שהתאושש מעט שאל את הרב: "ואתה, באיזו זכות אתה יושב בארץ?"

"אנו, יש לנו את התורה," השיבו הרב, "אנחנו מכירים את הפירוש הראשון של רש"י על התורה, שהארץ שייכת לקדוש ברוך הוא. ברצונו נתן אותה לאומות העולם, וברצונו נטל אותה מהן ונתנה לנו. טענה זו יכולים לטעון אנשי נטורי קרתא, הדבקים בתורה – ואתם, על כורחכם – זקוקים אתם לטענה שלהם!..."

"אגב, 'נטורי קרתא' פירושו: שומרי העיר."

היו חיוכים. יריב המשיך:

"אחד הכנים את חברו לחדר אטום לחלוטין, הדליק שם נר – ויצא. מה דינו?"

"מה, כבר אז ידעו שיש באוויר חמצן?!"

יריב חייך.

האוכל היה באמת טעים. הוגש בזריזות ע"י אנשי הצוות, וביד רחבה. האווירה היתה שמחה. כולם נהנו.

עכשיו עמד שוב יריב. הגמרא היתה פתוחה לפניו בסוף המסכת, בסיום המסכת.

"יש נוסח מיוחד שאנחנו נוהגים לומר בכל סעודת-סיום כזו." אמר, "ברשותכם, אומר כעת את הנוסח הזה, ואחר-כך נמשיך בסעודה בשמחה. יש עוד מנות טעימות."

תחילת הנוסח נאמרה רובה בארמית, שפה שחלק מהאורחים לא הכירו כלל, ובכל זאת שמרו על שקט וכיבדו את המעמד ואת יריב. בהמשך הגיע קטע בלשון מובנת לכולם. יריב לקח אוויר: "... מודים אנחנו לפניך... שְׁשִׁמְתָּ חֲלֻקְנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְדַרְשׁ וְלֹא שְׁמַתָּ חֲלֻקְנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת... אֲנִי מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה – וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים... אֲנִי רְצִים וְהֵם רְצִים. אֲנִי רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֹּא – וְהֵם רְצִים לְבֹאֵר שַׁחַת... " יריב פרץ בבכי... "קשה לי מה שנאמר כאן..." התייפח, "... אם תנסה להבין את משמעותם הפשוטה של הדברים, " אמר בהרימו את עיניו אל רמי, "תבין מדוע אני בוכה... אתה זוכר שישבנו לפני שבועיים על המצוק, ונגעת ברגלך באבן שהידרדרה

ונפלה לתהום? שאלת אותי אז למה, בעצם, איכפת לי אם אתה שומר שבת או לא. והבטחתי לך תשובה...

... לאחר שהוכיחו לי את אמיתותה של התורה ושל כל מלה בגמרא, ואני יודע שכל מה שחשבתי פעם ל'בלוף' – מתברר שבעצם הוא אמת לאמיתה! דע לך שיש גן עדן ויש גהינום, יש עולם הבא ויש תחיית המתים. ואי אפשר להעלות על הדעת עונש נורא יותר מאשר לראות את יקיריך, האהובים עליך, נופלים – כמו האבן ההיא שהידרדרה שם לתהום – ויורדים כך לבאר שחת... לאבדון... לעולמי עד." יריב התייפת, הוא לא נחשד מעולם ברכרוכיות.

כידוע, בשעת הגיאות עולים מי הים ומציפים את החוף. יש מקומות בהם עולה הים ומכסה מאות מטרים הרחק לעומקו של החוף.

סוג מסויים של דגים, האדרוניים, מטילים את ביציהם בשעת הגיאות, הרחק מקו החוף, ומשאירים אותן טמונות בחול. הדגים מזדרזים לחזור אל עומק הים מיד לאחר ההטלה, לפני בוא השפל, והים הנסוג שב ומשאיר את החול חשוף. הבקיעה מתחוללת כעבור מספר שעות, ממש בשיא של הגיאות הבאה. ואז, בשפל הבא, לוקח עמו הים הנסוג את הדגיגים שבקעו זה עתה. העיתוי הוא כה מושלם, עד שלא הבוגרים ולא הדגיגים אינם נותרים לעולם מחוץ למים. מי לימד אותם לנהוג כך?!

בספר "חובות הלבבות" מסופר על העכביש: העכביש תולה את קצה הקור שלו מענף דקיק אחד אל ענף אחר, הנמצא במרחק שהוא מסוגל

להגיע אליו. וכך הולך העכביש וחוזר שוב ושוב, שתי וערב, עד שהוא אורג מעין רשת סבוכה ועדינה מאותם קורים שהוא מייצר בתוך גופו, וכל זה על מנת ללכוד זבוב. כשסיים, הוא אורב בשולי המלכודת שארג עד שאותו זבוב יילכד במעופו ברשת. הטרף הנלכד מפרפר, ומרעיד את רשת הקורים העדינה. עכשיו ממחר העכביש לכפות את הזבוב באותו כבל־אזיקים מתוצרתו, גורר אותו אל חדר האוכל, ושם מוצץ את לשדו לתיאבון.

האם למד העכביש את כל שלבי האריגה והצייד המתוחכמים הללו בעצמו? בדרך של ניסוי וטעיה? או אולי עכביש אחר, בוגר ומנוסה לימד אותו? או אולי בני אדם לימדו אותו?! הרי אין ספק שכך נברא, כאשר כל הידע הזה כבר מוצפן בגופו.

שאלו פעם את הגאון מווילנא מדוע התורה קוראת לאיבר הראיה בשם 'עין'. ענה הגאון: כיון שבעין יש שבעים נימים. (עין = ע = בגימטריא: 70). נדהם אותו שואל: מניין התורה ידעה שבעין יש שבעים נימים?! המדע הכיר עד עכשיו שישים ותשעה נימים בלבד, ורק לאחרונה נתגלה הנים השבעים במספר!

"אחד זרק עציץ־חרס מחלון ביתו שבקומה השלישית, לאחר שווידא שאף אחד לא מסתובב עכשיו למטה בחצר. באופן בלתי צפוי הוציא מישהו את ראשו מחלוננו וקיבל את העציץ בראשו. האם הזורק חייב או פטור?"

"חייב!!! מה הוא זורק עציצים?!"

”מה פתאום?! – השני הוציא את הראש מהחלון במפתיע. זה היה בלתי צפוי!”

קמה מהומה.

כל הקיבוץ היה שם. התקינו בימה קטנה, מוגבהת, עם מיקרופון, לפני הקיר המזרחי של חדר האוכל. השולחנות הערוכים היו מכוסים מפות צחורות, עמוסים מכל טוב. אפילו אגרטלים עם פרחים היו שם – כמו חתונה.

רמי עמד על הבימה הקטנה, גמרא בידו. כשנרגעה מעט ההמולה, המשיך: ”בדומה למה שראינו עכשיו, זרק מישהו אבן למעלה, מעל הכביש השכונתי הריק. האבן עלתה לגובה רב, ציירה קשת והחלה לאבד גובה. כשהגיעה האבן למטה, הגיחה מכונית מן הצד וקיבלה את האבן בשימשה הקידמית...”

אין זמן לליטופים

לגאון מוילנא (הגר"א) היתה יכולת שיכלית בלתי מובנת. הוא השווה את הגלות בת 2,000 השנים של עם ישראל להריון.

מדרך הטבע, לקראת סוף ההריון מגיעים צירי הלידה. חז"ל כינו את התקופה הזו של סוף ה"הריון": "חבלי משיח", הם־הם חבלי הלידה או צירי הלידה, שבסופם מגיעה הגאולה עם בואו של המשיח.

הגר"א מסביר שאשה לא היתה מסוגלת כלל להישאר בחיים אם לא היו הפוגות בין ציר לציר. כך גם חייבות להיות הפוגות בין "ציר" ל"ציר" בחבלי משיח שאנחנו נתונים בעיצומם. השואה שהתרחשה לפני כמה עשרות שנים היתה בלא־ספק אחד הצירים, ועלינו לזכור שבין ציר לציר יש הפוגות (כמשוויים בפרופורציה של 2,000 שנה לעומת תשעה חודשי הריון).

אל תמתין לציר הבא כי יתכן שזו כבר ירידת המים! אין זמן לליטופים – ולכן הדברים נאמרים כאן בלשון ברורה ובלתי מעודנת. הרשע מבושהאר אינו מתלוצץ.

יתכן ש"התעוררת" והדברים דיברו אליך. אבל מדרך העולם שחמש דקות אחרי שתסגור את הסיפרון הזה, כבר יציפו אותך גירוים שונים שמטרתם האחת והברורה: להסיח את דעתך ולהשכיח ממך את ההתעוררות הרגעית. – אינך חייב לוותר להם! זכותך לחזור ולקרוא, וזכותך לברר!

בהצלחה!

הקדמה

אילו הייתי יכול, הייתי הולך לרחוב דיזנגוף ועומד שם ובוכה והיו שואלים אותי: ילד, למה אתה בוכה?
כי הִבְכִּי היה בְּכִי של ילד.

ואני, זְקֵנִי כבר מלבין והולך. אינני ילד.

אבל הבכי היה אמיתי, כשל ילד.

אילו היה לי אומץ, הייתי הולך לרחוב דיזנגוף ועומד שם ובוכה. בוכה מרה. כזה בכי שהיו מרגישים שחֹרְהָ לי משהו מאוד מאוד, שמר לי. עד כדי כך שלא אכפת לי איך אני נראה:

אדם מבוגר שעומד באמצע המדרכה בדיזנגוף ובוכה כמו ילד.

והיו מרגישים שהבכי הזה הוא אמיתי. שהוא בא מבפנים.

והייתי בוכה כך ימים.

אילו הייתי מסוגל, הייתי עומד שם כך באמצע המדרכה ובוכה, ימים.

וכשהיו שואלים אותי: למה אתה בוכה? הייתי מסביר.

אני רואה אתכם אָחִי, עצם מעצְמִי, בשר מבשרי.

כן: אָחִי, עצם מעצמִי, בשר מבשרי.

ולואי והיה לי כוח לעמוד כך ולבכות בקול רם. שהבכי היה נשמע למרות המכוניות והאוטובוסים החולפים. בכי בלתי פוסק.

לא, הבכי אינו טפשי.

מדוע אני בוכה? כי אתם לא עוצרים להקשיב.

כמו אמא שרואה את ילדיה משחקים להם בפתח שדה־מוקשים, חיוך על פניהם ועיניהם מכוסות, קשורות במטפחות, והיא צורחת אליהם ובוכה מרה, והם אינם שומעים בגלל הזכוכית העבה שחוצצת בינה לבינם. כזה בכי.

אילו לא הייתי מתבייש, הייתי עומד בדיזנגוף ובוכה כזה בכי.

אָחִי! החיים זה משהו כמו חמש דקות לעומת הנצח. אחרי שבעים שנה יש תולעים וריקבון. אבל זה לא הסוף, אז עצרו רגע.

דעו לכם שאפשר לנצל טוב מאוד את החמש דקות הללו ששָׁמֵן חיים.

עצרו רגע.

עליכם לעשות חשבון קר:

קיימות שתי אפשרויות:

האחת - יתכן שהדברים שהוא מדבר כאן, אינם אלא שטות.

אבל יש גם אפשרות אחרת - יתכן שהדברים אינם שטות, אלא אמת: יש בורא לעולם, והוא, הבורא יתברך, נתן לעם ישראל את התורה. כל הַיָּדַע מוצפן בתורה: העבר, ההווה והעתיד. זה מדהים.

נסו לברר! זוהי חובתו של כל אחד.

יש אפשרות שאחרי החמש דקות הללו יגיעו תולעים וריקבון, אך יש אפשרות שונה לגמרי. טובה מאוד ולנצח נצחים.

יש חמש דקות...

חובה לברר!

היכנסו לאתר של דורון ויצטום ותופתעו לראות את ה"דילוגים" בספר התורה :

www.torahcode.co.il : כתובת האתר :

כדאי לברר :

www.hidabroot.org : הידברות :

www.arachim.org : ערכים :

www.shofar.net : שופר :

www.e-2.co.il : אילת השחר :

הידברות 03-6106061

ערוץ 97 בכל חברות הכבלים

אילת השחר 1-800-202-502

אחינו 1-800-201-818

צוהר 1-800-201-112

לב לאחים 09-8892000

צעירות : 052-7632643 / 03-5787928

צעירים : 050-4100128

חיילים וחיילות : 052-4413668

אם הספיון מצא קצת אן בליניכס -

אנא, פהינו אוטו אבניס